

Motion till riksdagen

1989/90:Jo95

av Börje Hörnlund m.fl. (c, m, fp, vpk, mp)

med anledning av prop. 1989/90:146

Livsmedelspolitiken

Föreliggande motion behandlar vissa delar av propositionens förslag som vi bedömer vara av särskild vikt för jordbruksnäringens framtid i norra Sverige.

I propositionen konstateras att priserna på jordbruksprodukter i vissa fall kommer att sjunka som en följd av en intern avreglering. Dessa förändringar skall dock inte enligt förslaget tillåtas påverka lönsamheten i det norrländska jordbruket i nämnvärd grad. Därmed aviseras en frikoppling av det norrländska jordbruket från lönsamhetssvängningar i övriga delar av landet vilket hälsas med tillfredsställelse.

Regeringens ambition med utgångspunkt från detta nya synsätt är däremot långt ifrån tillfredsställande. Det norrländska lantbruket har under framför allt det senaste året fått vidkännas en kraftig lönsamhetsförsämring vilket innebär att kostnadstäckningsgraden idag för eget arbete och eget kapital ligger under 50 procent. Denna lönsamhetsförsämring grundar sig på att regeringen inte levt upp till riksdagens beslut (1988/89:JoU21) att norra Sverige inte skulle drabbas av prissänkningar p.g.a. tvåprissystemets avskaffande samt på kostnadsökningar efter 1 juli 1989 p.g.a. den allmänna prisutvecklingen.

I stället för en ytterligare försämring krävs en lönsamhetsförbättring i norrländskt lantbruk för att näringen skall kunna överleva och utvecklas. Därför måste till att börja med lönsamhetsnivån återställas i enlighet med fjolårets riksdagsbeslut samt kompensation ges för kostnadsökningar fr.o.m. halvårsskiftet 1989. De 37 miljoner i ökat prisstöd som föreslås innebär bara kompensation för ca 1/5 (d.v.s. bara för den del av bondens pris som utgörs av prisstöd).

I propositionen saknas det av riksdagen fastslagna produktionsmålet för norra Sverige på 1984 års nivå. Det råder f.n. en bred uppslutning från hela näringen liksom från samtliga politiska partier i norra Sverige kring detta produktionsmål. Detta kom bl.a. till uttryck vid en gemensam konferens med företrädare för näringen och socialdemokraterna i de sju nordligaste länen i Luleå i början av december 1989. I ett gemensamt uttalande sägs att "Stödsystemet måste utformas så att minst 1984 års produktionsnivå kan bibehållas enligt 1988 års riksdagsbeslut, i annat fall riskerar utarmningen att bli så omfattande att service och infrastruktur inom branschen slås ut. Stödet skall varje år automatiskt regleras så att produktionen kan upprätthållas".

Motsvarande samstämmighet råder med övriga politiska partier i norra Sverige.

Mot. 1989/90
Jo95

Den frikoppling av lönsamheten som propositionen aviserar måste därför följas upp med ekonomiska medel som ger en sådan lönsamhetsförbättring att produktionen kan komma upp i 1984 års nivå. Ett första steg måste härvid vara att återställa lönsamheten till vad som gällde innan tvåprissystemets avskaffande samt att fullt ut kompensera kostnadsökningarna efter halvårsskiftet 1989 vilket kräver en uppräknig av prisstödet med omkring 300 miljoner kronor. Med tanke på att de första åren efter en avreglering kan leda till kraftiga prisfall bör prisstödet för norra Sverige under en övergångstid ses över två gånger per år.

I propositionen föreslås att näringen inte skall ges möjlighet att ta gemensamt ansvar för export. Detta förhållande har i presentationen av propositionen framhållits som en fördel för norra Sverige genom att man därmed slipper att belastas med exportavgifter. Detta synsätt är i grunden felaktigt. Uteblivna exportavgifter gäller i så fall i hela landet och ger därmed inte norra Sverige några relativa fördelar. Men långt allvarligare är att förbud mot gemensamt exportansvar drabbar norra Sverige på två sätt. Ledande lantbruksekonomer bedömer att självförsörjningsgraden sjunker ner mot 85 % om inte näringen ges möjlighet till exportsamverkan. Därmed sjunker den totala produktionsvolymen i landet vilket gör det betydligt svårare att hävda en produktionsvolym i norra Sverige på rationell nivå.

Vidare kommer även i en balanssituation tillfälliga överskott att uppstå på den svenska marknaden beroende på skörde- och årsmånsvariationer. Ges näringen inte möjlighet till gemensamt exportansvar kommer sådana tillfälliga överskott att dumpas ut inom landet. Risker är därvid uppenbar att norra Sverige blir en sådan dumpingmarknad vilket riskerar att slå undan benen på de norrländska förädlingsföretagen, vilket i slutändan ytterligare sänker lönsamheten i lantbruksföretagen. Att näringen ges möjlighet till gemensamt exportansvar är därför en fråga av särskild vikt för det norrländska lantbruket.

Samtidigt delar vi till fullo propositionens mål om produktionsbalans inom olika produktområden. Vårt förslag gäller enbart rätten för näringen att samverka för export. I enlighet med näringens eget förslag behöver samhället inte ekonomiskt bidra till finansieringen av exporten. Därmed kvarstår med vårt förslag det ekonomiska incitamentet för produktionsbalans fullt ut. Varje tendens till permanenta överskott kommer att drabba näringen ekonomiskt men hålla konsumenterna skadeslösa. Vinsten med vårt förslag är 100-procentig självförsörjningsgrad, stabilare priser och undvikande av inhemska dumpingtendenser som riskerar att särskilt drabba näringen i norra Sverige.

Vi vill också avslutningsvis framhålla att Norrlandsjordbruket är av grundläggande betydelse för en positiv landsbygdsutveckling. Av såväl regionalpolitiska som beredskapspolitiska skäl behövs ett starkt Norrlandsjordbruk.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-

tionen anförts om gällande produktionsmål, dvs. 1984 års nivå, för jordbruket i norra Sverige.

Mot. 1989/90
Jo95

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riksdagsbeslutet (1988/89:JoU21) avseende tvåpris-systemets avskaffande och dess konsekvenser för lönsamheten i det norrländska jordbruket,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att propositionens förslag om frikoppling av lönsamheten i det norrländska jordbruket ges ett reellt innehåll i form av ökad lönsamhet så att produktionsmålet uppnås,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att näringen ges möjlighet till gemensamt exportansvar,

5. att riksdagen beslutar att prisstödet till jordbruket i norra Sverige uppräknas med 100–300 milj.kr. beroende på hur årets jordbruksavtal uppräknas i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 8 maj 1990

Börje Hörnlund (c)

Hans Dau (m)

Sigge Godin (fp)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Eva Goës (mp)

